

Filant idees

Teixint art

IVAMALCOI

Joana Vasconcelos

Big Booby #4, 2018

Ganxet de llana fet a mà, teixit de punt industrial, polièster, acer
inoxidable, 280 x 280 x 70 cm

Col·lecció de l'artista

© Unidade Infinita projectos, VEGAP, Alcoi, 2019

Filant idees, teixint art

Mª Jesús Folch
Comissària

Hui dia, les creacions tèxtils es perceben com a objectes artístics, però no sempre ha sigut així. Durant segles, cosir, brodar o teixir eren activitats quotidianes, repetitives i lligades a la tradició i a la cultura popular, mentre que dibuixar, pintar o esculpir es van considerar accions investides de dignitat i associades a l'esperit, a l'alta cultura i al poder. Des de finals del segle XIX fins a mitjan segle XX, el moviment Arts & Crafts, la facció decorativista dels Nabis, l'orfisme i els tallers de tèxtils de la Bauhaus i dels Vkhutemas, entre altres, van perfilar les relacions d'intercanvi entre els mitjans, van alliberar els tèxtils del paper funcional d'aquests, decoratiu i d'embelliment propi de les arts aplicades, i els van integrar en el món de l'art. Després de la Segona Guerra Mundial, certs moviments artístics van advocar per una reinterpretació dels processos manuals derivats de les cultures ancestrals i de la tradició: els informalistes van cremar, van esquinçar i van manipular els seus llenços, i la Nouvelle Tapisserie i el Fiber Art van renovar el concepte del tapís. *Filant idees, teixint art* té tres objectius: mostrar els valors formals, les tècniques i els materials que, a partir dels anys seixanta, van esbocinar les directrius tradicionals de l'art tèxtil i van conquerir l'espai; analitzar el procés de substitució d'aquestes premisses estètiques per altres de conceptuals que permeteren reflexionar sobre la nostra forma de vida i pensament, i examinar com aquestes pràctiques s'han anat transformant en activisme artístic, en el qual l'art passa a ser una eina de lluita i transformació social.

La conquesta de l'espai i la matèria

Entre 1962 i 1995, Jean Lurçat i Pierre Pauli van dotar l'art tèxtil d'una plataforma de divulgació amb les biennals organitzades a Lausana pel Centre International de la Tapisserie Ancienne et Moderne (CITAM). En aquestes trobades es van obrir camins d'investigació nous: es va trencar amb la jerarquia i la dependència mútua entre ordit i trama i amb la variació de les densitats d'aquests; es va combinar el revés i l'endret del teixit en una mateixa superfície; es va advocar per l'autonomia

Juan Hidalgo

Lanas (Llanes), 1972-2009

Assemblatge de 1600 fils d' llana, metacrilat i cascavells, 400 x 400 x 400 cm

Museo Nacional Centro de

Arte Reina Sofía, Madrid

© Juan Hidalgo Codorniu,

VEGAP,

Alcoi, 2019

i el simbolisme de les fibres, que es van relacionar amb el procés de la vida, amb el cos, amb la naturalesa i amb les cultures ancestrals, etc. A Espanya, el moviment informalista va introduir part d'aquests principis a través d'artistes com Manuel Miralles o Antoni Tàpies, però va ser Josep Grau-Garriga qui va estar al capdavant de la renovació del tapís. A la Comunitat Valenciana Aurèlia Masanet va introduir l'art tèxtil i en 1987 es va formar el grup Tramant la Trama, en el qual també va destacar Pilar Sala. Ambdues van treballar sobre el valor expressiu de la matèria modelada de manera escultòrica. Així mateix, l'art tèxtil va perdre la frontalitat en estendre's i conquistar l'espai, es va fer transparent i va dialogar amb l'entorn. Aurèlia Muñoz va apel·lar a la intuïció perceptiva de l'espectador, mentre que Juan Hidalgo es va centrar en l'atzar derivat de la interacció performativa amb l'obra.

Antiformalisme: jocs d'identitat i denúncia

A partir dels anys seixanta, alguns artistes van utilitzar materials no convencionals, com ara teles, feltres o cordes, i els van modelar atenent l'acció de les forces naturals. Es tractava d'una reacció centrada en el procés de construcció i significació de l'art que donaria lloc a noves fórmules creatives en contra de les teories del crític d'art Clement Greenberg, partidari d'una estètica formalista limitada a la combinació de qualitats pròpies de cada mitjà artístic. Vegem-ne algunes mostres.

Robert Morris va introduir el fet eròtic com a llenguatge polític, treballant sobre els conceptes freudians de l'Eros i el Thanatos: la cerca de l'ordre i la cohesió en contrast amb la pulsio de dissolució i fragmentació. Aquests dos es trobaven explícits en la seua obra *House of Vetti II*, però també els trobem en *Behind the Lobby Doors...*, una narració complicada de Laure Prouvost sobre la pèrdua de control de l'artista sobre l'execució, la interpretació i la visió futura de la pròpia obra; en

els *Bottari* de Kimsooja, en els quals l'acte quotidià d'estendre per a usar i d'enrotllar per a ordenar simbolitza la difusió i la concentració de la nostra manera de pensar i operar, i en les escultures penetrables d'Ernesto Neto, les quals ens inicien en el coneixement del nostre cos i de la relació d'aquest amb l'entorn.

Altres artistes s'aferren al que Nicolas Bourriaud va denominar *postproducció*, és a dir, noves formes d'apropiació de fonts primàries i secundàries de la història de l'art, l'edició i la recombinació de la qual es du a terme de manera semblant a la metodologia emprada per un DJ en la música. Cosima von Bonin i Ricardo Cotanda utilitzen com a base de les seues obres teles produïdes industrialment, sobre les quals afigen xicotets fragments tèxtils siluetats a base de fil i agulla per a plantejar qüestions com la categorització de les classes socials i les de gènere respectivament. Clemencia Labin i Polly Apfelbaum elaboren collages amb teles elàstiques, apelfades i velluts, que comparteixen un llenguatge abstracte emparentat amb el pop i el còmic i que completen amb capes de significats adscrites als títols de les seues peces.

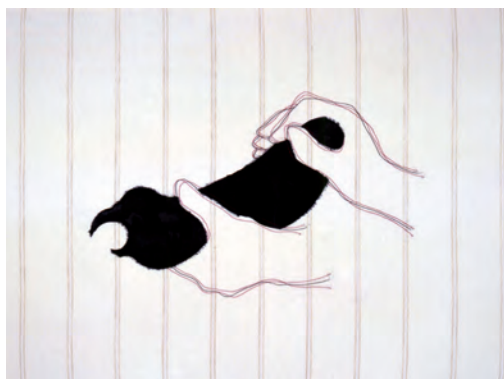
La costura com a símbol del temps, la quotidianitat, el que és domèstic i el que és artesanal, qualitats considerades com a femenines i que han definit el rol de les dones en la societat són el tema central en un altre grup d'obres. Joana Vasconcelos ens parla de com el cos de les dones s'ha

Ricardo Cotanda

Love Bird 2 (Medium), i *Love Bird 4 (Large)*, 2001

Fil de seda cosit i vellut sobre tela de cortina, muntat sobre taula de fusta, 91 x 120 cm; 158 x 120 cm

Col·lecció de l'artista

presentat davant del públic com un trofeu, i Eva Lootz i Annette Messenger, sobre els atacs a la dignitat i els drets de la dona infligits pe la cultura masclista en àmbits tan diversos com l'educatiu, el sexual o el laboral.

Pràctiques tèxtils i protesta social

En els anys huitanta, Gilles Deleuze i Félix Guattari van traure a la llum el llibre *Mille plateaux*, en el qual van utilitzar el feltre i el teixit per a defini els escenaris d'acció del capitalisme: l'espai llis i l'estriat. El primer era obert, sense mesura, heterogeni, informe, nòmada, canviant, com el feltre, que físicament és un conglomerat de materials premsats; el segon era tancat, rígid, organitzat, mesurat, homogeni, jerarquitzat, com el teixit que

Yinka Shonibare

19th Century Kid
(*Florence Nightingale*), 2000

Tela de cotó impresa,
maniquí i taula de fusta,

Maniquí: 93 cm [altura]

Taula: 73 x 73 x 73 cm

Vestit: 43 cm [amplària]

Col·lecció Arco / IFEMA.

Depòsit CA2M

© Shonibare Yinka, VEGAP,

Alcoi, 2019

resulta de l'entrellaçament sistemàtic de fils. Els filòs i els fils van visualitzar en una relació dialèctica, però mai fusionats. Les obres d'aquesta secció són cànctics de protesta d'una societat formada per una suma d'identitats, com el feltre, que pretenen defensar els drets i fer sentir la veu d'aquestes. Les seues pràctiques són crítiques iròniques de caràcter sociopolític que busquen desmuntar la rigidesa de l'espai estriat, propi de les ciutats i dels sistemes governamentals.

Agustín Parejo School ens parla dels cementeris de la nostra cultura; Juan Pérez Agirregoikoa, de les intervencions armades dels Estats Units en diverses parts del món; Cristina Lucas, de les conseqüències dels bombardejos sobre la població civil; Carolina Caycedo dota de format museístic els lemes de protesta per a trencar les fronteres que hi ha entre el que és social i el que és institucional; Magdalena Jitrik cita obliquament la història de l'anarquisme argentí a través d'un llenguatge abstracte, i Yinka Shonibare incorpora el discurs postcolonial sobre la repressió i el racisme i subverteix i combina els models heretats de les cultures victoriana i africana.

Entrellaçats

Durant la setmana del 25 al 29 de març, Soledad Sevilla i Simon Zabell van liderar un taller d'expressió plàstica i tèxtil que va tindre lloc en les instal·lacions del Departament d'Enginyeria Tèxtil i Paperera de la UPV (Campus d'Alcoi) i d'AITEX. Institut Tecnològic Tèxtil. El seu objectiu va ser posar en marxa un procés col·laboratiu que vinculara les exposicions desenvolupades en el IVAM Alcoi, no solament amb les tradicions culturals i industrials alcoianes, sinó amb les aportacions de les institucions acadèmiques locals i de les procedents de la societat civil. Una vintena d'estudiants que pertanyen a Texdencia, grup de Generació Espontània, van participar en el taller "Entrellaçats" per a produir els dos tipus de teixits que, d'acord amb els propis dissenys, enllacen amb els plantejaments de Gilles Deleuze i Félix Guattari sobre l'espai llis i l'estriat tractats en l'última part de *Filant idees, teixint art*: un reciclatge que és el resultat de la mescla de les seues peces de vestir, les fibres de PLA i de Lyocel, que es va dur a terme en els laboratoris d'AITEX, i un altre produït amb el teler del laboratori del Departament d'Enginyeria Tèxtil.

Dimecres* - Dissabte

11.00 - 14.00h

17.00 - 20.00h

Diumenges i festius

11.00 - 14.00h

*dimecres al matí només visites
escolars concertades

#IVAMhilando

IMATGE PORTADA

Robert Morris

House of Vetti II, 1983

Feltre i acer, 246 x 243 x 91,5 cm

Col·lecció MACBA. Fundació MACBA.

Donació Juan March

© Robert Morris, VEGAP, Alcoi, 2019

Foto: Gasull Fotografi

Laure Prouvost

Behind the Lobby Doors, the Pepper is in the Right Eye, 2016

Teixit, 290 x 545 cm

Col·lecció Arco / IFEMA. Depòsit CA2M

© Laure Prouvost, VEGAP, Alcoi, 2019

